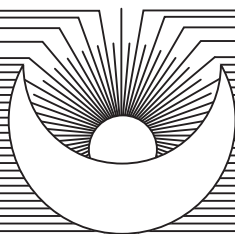
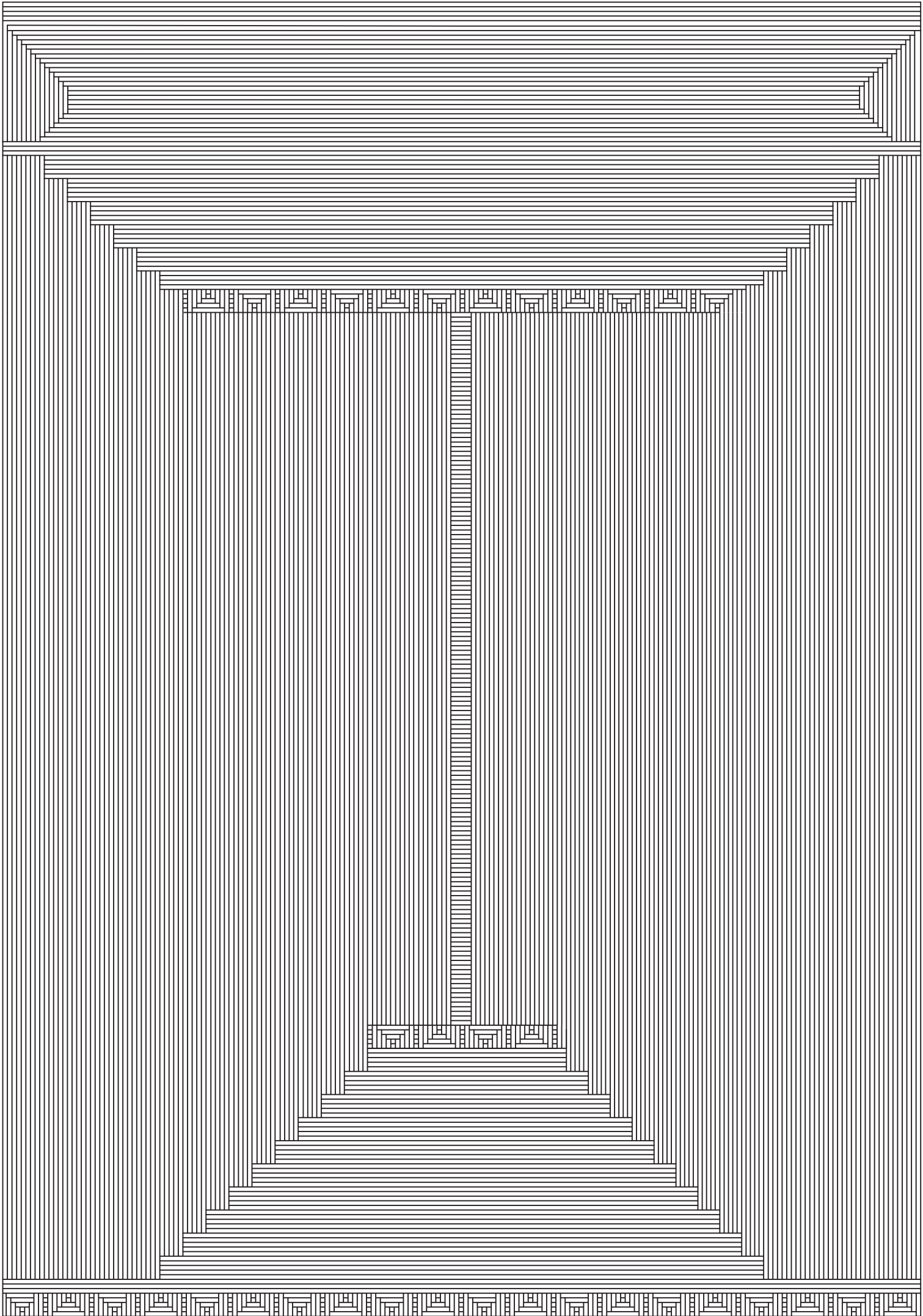

STANDARDS

HYDROBOTT
CENTRAL UNIT

2017

JURYRAPPORT 2017

Onafhankelijk van elkaar bezochten wij juryleden dit jaar vijf geaccrediteerde kunstacademies met een aparte fotografie opleiding om uit 102 afstudeerwerken onze favoriete jonge kunstenaars te kiezen. Uit de longlist van acht fotografische werken (met een werk van de Gerrit Rietveld Academie, twee van de KABK, twee van de HKU en drie van de WdKA) moesten we uiteindelijk op de gewenste lijst van vijf genomineerden komen. Hierbij boden de door ons opgestelde selectiecriteria de houvast:

SELECTIECRITERIA

De criteria die wij dit jaar hanteerden, waren engagement, esthetiek, verrassing en beeldende kunde. We gingen op zoek naar werken die de kijker meenemen in vraagstukken van onze tijd, maar verwachtten daarbij ook een uitstekende, vakkundige uitvoering en persoonlijke urgentie die uitmondt in gedrevenheid.

DE JURY

Deze editie vergezelde Merel Bem ons als nieuw jurylid en tevens toekomstige voorzitter vanaf volgend jaar. Omdat Henk Wildschut dit jaar door een lange reis niet als jurylid kon optreden, kwam Merel erbij. Met haar kritische en zeer ervaren blik als kunstcritica en schrijver (recenserend over fotografie voor nationale kranten en auteur van meerdere boeken) is er een sterke stem aan board gehaald, ook met oog op de jubileumeditie die komend jaar wordt gevierd. Tevens was dit het laatste jaar dat Jaap Scheeren, vrijgeest en gerenommeerde fotograaf, en ik mee mochten jureren. Om nu maar meteen een paar dankwoorden te zeggen: Nederland heeft geen mooiere prijs dan het Steenbergen Stipendium. Ik voel me daarom ook bevoorrecht om vier jaar lang, waarvan twee jaar als gewoon jurylid en twee jaar als voorzitter, de fotografische afstudeerwerken te hebben mogen beoordelen en te bewonderen.

BEVINDINGEN

How to be a world-famous photographer: Look through your pentaprism and cut the mustard; it will cost you ink, milk and blood!

(niet van toepassing op studenten van de Rietveld) *

- * Als gebruikelijke praktijk initieerden de afstudeerders hun eigen eind-examenexposities met bijbehorende catalogi, gefinancierd door crowdfunding campagnes. De vormgeving wordt graag in opdracht gegeven aan studentencollega's van de afdeling grafische vormgeving van de desbetreffende academie. Vandaar dat je bijna niet meer naar de Afstudeerexpositie 2017 gaat kijken maar naar: *Cut the Mustard* (HKU, Utrecht), *How to Be a World-Famous Photographer* (AKV | St. Joost, Breda), *The Ink, The Milk, The Blood* (KABK, Den Haag), *Pentaprism* (WdKA, Rotterdam). De uitzondering op de regel is de Gerrit Rietveld Academie, waar alles op een poster zonder titel werd samengebracht.

De titels van de afstudeerexposities, hoe cryptisch ook, geven al een indruk op wat voor een gevorderd niveau de huidige lichting afstudeert aan een van de vijf Nederlandse geaccrediteerde academies met een studierichting fotografie. Overal is wel een bewustzijn aanwezig hoe fotografisch werk het best kan worden gepresenteerd. Vraagt het project om een klassieke muurpresentatie in de vorm van ingelijste prints of om een (film-)projectie, een boekpublicatie, een webdocumentaire, een installatie, een sculptuur, een tekst of om een combinatie?

Nadat wij in de voorafgaande jaren werden overspoeld met (in sommige gevallen onnodige) fotoboeken, zijn er duidelijk minder publicaties dit jaar gemaakt, waardoor er een nauwkeurigheid in gebruik en toepassing is ontstaan. Maar eigenlijk geldt ook hetzelfde voor de andere presentatievormen. Immers gaat het altijd ook om het contextualiseren van foto's. De ruimtelijke en tekstuele inbedding zijn belangrijke factoren van het gehele werk. Het resultaat zijn spannende installaties die de muur verlaten en de ruimte opzoeken. Dat zorgt ook voor een kanttekening, namelijk dat er best meer aandacht naar juist weer de muur mag.

DE GENOMINEERDEN

De vijf genomineerde projecten reflecteren een aantal speerpunten die ook hun generatie typeren, al blinken zij erin uit. Hun technische en fotografische uitvoering is heel goed tot uitstekend. Graag wordt door studenten met mediumformat of grootformaat camera's gewerkt, sommige schieten zelfs op film, deze keuze gaat gepaard met geleerde vakkundigheid. De onderwerpen die zij in beeld brengen, hebben vaak een persoonlijk vertrekpunt, maar kaarten huidige vraagstukken aan die de samenleving betreffen. Ze spreken voor een groter geheel, zijn geëngageerd en verleiden met hun beeldtaal tot verdere reflectie. Als visuele metaforen blijven ze nagalmen nadat je de tentoonstelling hebt verlaten. Zij bepalen niet alleen je blikkader maar veranderen ook jouw denkkader.

ELINE BENJAMINSEN — *Where the money is made*

Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten, Den Haag

"If I say stock exchange, which image do you see?" vraagt Eline herhaaldelijk de kijker met een bijna meditatieve rustige stem terwijl wij het Duitse landschap vanuit vogelperspectief langzaam onder ons zien voorbijtrekken. Deze filmische vlucht is onderbroken door ofwel abstracte horizonnen van de kleurrijke pieken en dalen van de financiële markt ofwel bewegende foto's (films met een vaste frame) van bepaalde plekken in Noord Europa (Londen, Frankfurt, Calais, de Franse en Engelse kust) waartussen het zogenoemde *High Frequency Trading* zich afspeelt.

Dit door algoritmes bepaalde handelen met geld gebeurt in zodanige tijdfracties dat het buiten het humane valt en daarmee ook niet fotografisch te vangen is. Een abstract en eigenlijk onmogelijk ondervangen, maar Eline bewijst het tegendeel door een adembenemende verbeelding van de enorm vertraagde reis die deze 'waardevolle seintjes' afleggen. Zoals de film suggereert, heeft deze door kapitalisme gedreven vorm van geld verdienen iedere binding met de aarde achter zich gelaten, behalve de hoge zendmasten die de 'frequency' bepalen en daarom als enige fysieke aanwezigheid ons op deze parallelle realiteit boven in de lucht wijzen.

Waar Eline voor een neutrale beeldtaal kiest om deze zendmasten in beeld te brengen, creëert zij echt iets eigens door de filmende drone in te zetten en de film te voorzien van een adequaat ingezette soundtrack. Haar informatieve en reflectieve voice-over gecombineerd met de knisperende en zacht knetterende geluidjes gaan samen met die ontastbare en onzichtbare data en blijven de kijker bij. De bijbehorende publicatie (met hetzelfde papier als het *Financiële Dagblad*) getuigt van de grondige recherche die aan dit project voorafging (een echte aanrader deze te lezen!). Eline brengt dit niet grijpbare onderwerp naar het voor ons vatbare en vindt een vorm die tot nadenken inspireert. Prachtig en geëngageerd!

TIM CULLMANN — *Tulip - All2gether Sommer Kombi*

Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam

Beelden die je bijblijven. Staat als eerste punt in onze aantekeningen. Uitgangspunt van dit werk is een beeldonderzoek naar de particuliere tuin en het creatieve handwerk wat hier tot uiting komt. Maar op een geheel niet voorspelbare en eigenzinnige manier, namelijk door de uithoeken van het vierkante visuele vlak te doorgronden. Geen truttige beelden gebaseerd op een truttige creativiteit van tuinieren. Patronen van het tafelkleed en de kersentaart versmelten tot een geheel op het tweedimensionale fotografische oppervlak. De grafische kwaliteiten van bijvoorbeeld de tuinbeteugeling voeren de boventoon. Tim ondervraagt de toe-eigening (in de zin van appropriation) die natuurlijkerwijs schuil gaat in het maken van foto's. Zijn er al beelden voordat wij ze maken? In hoeverre dringen zij zich aan ons op en zorgen wij enkel voor het raamwerk, de lijsten, het frame?

Hij vertaalt een concrete locatie (in dit geval de tuin) naar het domein van de fotografie en gaat daarmee aan de haal. Door middel van de fotografie eigent hij zich de locatie toe, waardoor uiteindelijk een nieuwe mentale plek ontstaat. De foto's presenteert hij in een houten constructieframe wat ook weer een geabstraheerde vorm is van bouwsels die je in tuinen en tuinwinkels aantreft. Allemaal in hetzelfde rechtopstaande formaat betegelen deze beelden wederom zijn witgeschilderde houten constructie.

Fotografie wordt hier onderzocht zowel als object als ook als beeld, waarbij Tim met clichés speelt om eruit te halen wat eruit te halen valt. Hij improviseert met vorm, met digitale en analoge copy-paste en creëert daarmee een eigen beeldtaal. Een spannend experiment met beeld dat een nieuwe belevingsvorm en nieuwe inzichten schept.

NIKÉ DOLMAN — *Welcoming, Recognizing, Also recognizing,
Acknowledging, Also acknowledging, Emphasizing, Also emphasizing,
Stressing, Recognizing, Emphasizing, Acknowledging, Agreeing*
Willem de Kooning Academie, Rotterdam

Deze twaalf beginwoorden introduceren ieder de kenmerken waarover de partijen van het klimaatakkoord consensus voeren. De eerder abstracte dan concrete verwoording van deze perikelen hebben Niké geïnspireerd tot haar vrije fotografische vertaling hiervan. Toen zij zich verdiepte in het 25 pagina's lange document van het akkoord van Parijs dat in 2015 werd opgesteld door de Verenigde Naties, bleef haar de poëtische toon bij, die haaks staat op de algemene veronderstelling dat in dit akkoord heel concrete doelen en plichten aan de ondergetekende landen worden gesteld. Zij maakt af en toe iconische foto's en bewijst zich als goede fotograaf met een waakzaam oog voor detail. De vage en niet toetsbare kant van het klimaatakkoord krijgt een vorm, die enerzijds niet te letterlijk moet worden genomen (het zijn geen plaatjes bij praatjes) en waarin tegelijkertijd het poëtische niet geschuwd wordt (Niké probeert handen en voeten te geven aan de weinig concrete, bijna poëtische tekst van het verdrag, maar reageert in haar fotografie niet uitsluitend heel grijpbaar; ze schuwt zelf de poëzie ook niet). Doordat op ieder van de twaalf posters naast een grote foto op de voorkant ook op de achterkant de gehele zin afgedrukt is krijg je als kijker een letterlijk tastbare toegang tot wat het klimaatakkoord inhoudt. Want wat zie je nou eigenlijk van de klimaatveranderingen in je eigen leven terug? Hoe verhoud je je tot dit belangrijke en toch ongrijpbare onderwerp? Niké heeft haar vorm gevonden door zich van sommige clichés te bedienen, maar komt tegelijkertijd als uitstekende beeldenmaker naar voren.

FELICITY VAN OORT — *Either not dead or does not exist*

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

Op woensdag 12 september 2001 kreeg de moeder van Antonio Arturo Hernandez, geen telefoontje vanuit New York. Deze jonge man belde normaalgesproken iedere woensdag met zijn moeder in Mexico om te berichten hoe zijn werkweek was vergaan. Waarschijnlijk werkte hij de dag ervoor in het World Trade Center, als een van de vele illegalen die naderhand niet door DNA-onderzoek, vermistenmeldingen of documenten van werkgevers konden worden geïdentificeerd. Felicity van Oort scheidt letterlijk het beeld van het leven van Antonio op een breedbeeldscherm aan de hand van historische familiefoto's, stilleven en stadsgezichten van New York terwijl zijn moeder over hem vertelt, over haar verlies, haar ongehoorde hulpkreten jegens de Amerikaanse instanties die zich bezighielden met het identificatieproces. Het lot van Antonio en zijn familie staat voor een hele groep aan slachtoffers die nooit werden (h)erkend en ook nu geen plek hebben gekregen op het grootse 9/11 herdenkingsmonument.

Felicity construeerde aan de hand van zorgvuldige recherche, met begeleiding door allerlei deskundigen en betrokkenen dit fictieve portret. Zij vertelt dit verhaal in het door haar geschreven script en aan de hand van stilstaande foto's die zich soms ontvouwen als drieluik waarbij bijvoorbeeld een zwart-witfoto van het World Trade Center naast een portret van Antonio in zijn werktenue en een groepsfoto van zijn voetbalclub in Mexico te zien zijn. Deze 'gevonden' foto's worden afgewisseld door gescande voorwerpen en briefjes die zogenaamd van Antonio waren, gevolgd door gefotografeerde New Yorkse straatscènes.

Ingeleid door allerlei feitelijkheden rondom de onbekende slachtoffers van 11 september, wordt al aan het begin van de film duidelijk hoe Felicity zich heeft verdiept in het onderwerp en vanuit integriteit dit fictieve portret heeft geschapen om met de nodige emotionele lading het prangende onderwerp aan te kaarten. Nog integerder zou het volgens de jury zijn door de kijker van te voren in te lichten over de fictieve aard van de presentatie, zoals in speelfilms het zinnetje *based on true stories* eraan voorafgaat. Het is indrukwekkend wat Felicity aan beelden heeft verzameld en gemaakt en deze op verschillende beeldniveau's het lot reflecteren van Antonio als pars pro toto.

KEVIN OSEPA — *Mester blousé*

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

Geboren op een klein Antilliaans eiland leek de magie, het bijgeloof en spiritualiteit waarmee Kevin is opgegroeid bij aankomst in het nuchtere Nederland ver weg. In zijn fotografie zoekt Kevin juist de samensmelting van deze twee culturen op door het grauwe Nederland te “re-enchanten”, zoals hij dat noemt, door middel van kleurrijke, geurende interventies en andere magische elementen. Zijn persoonlijke zoektocht naar identiteit en omgeving is zodanig speels en vrij, dat ondertussen heel andere fragmenten zichtbaar worden. Namelijk een kleurrijk Nederland, wat je normaal misschien minder voor ogen hebt, de aan- en afwezigheid van bovennatuurlijke krachten in dit land en zelfs implicaties van het kolonialisme op huidige generaties. Geen beter medium dan fotografie om fictie en realiteit naadloos in elkaar te laten overgaan. Zijn gebruik van de camera reflecteert daarom ook de noodzaak om dit vraagstuk visueel te vertalen. Daarbij komen (nog) allerlei verschillende beeldtalen aan bod, ook daarin is hij een nieuwsgierig zoekende, die al goede beelden en films weet te scheppen. Kortom, we willen graag nog veel meer zien van deze jonge kunstenaar.

ACADEMIES

Zoals wij juryleden vorig jaar de Steenbergen Stichting adviseerden om niet meer de afstudeerexpositie van de AKI in Enschede te laten beoordelen (op grond van de clausule dat de jury enkel geaccrediteerde kunstacademies met een eigen aparte studierichting fotografie bezoekt), werd inderdaad besloten deze dit jaar achterwege te laten. Omdat de bevindingen over de resterende vijf opleidingen min of meer overeenkomen met die van de vorige jaren (zie het uitgebreide juryrapport van 2016), kiezen wij ervoor het hier kort te houden.

HKU MEDIA SCHOOL, UTRECHT

Iedereen van de afstudeerders was aanwezig in de tentoonstellingsruimte, waardoor er bij binnenkomst meteen een goede energie heerste en dit een stevig groepsgevoel suggereerde. Er werd duidelijk met de voorgegeven tentoonstellingshokjes gespeeld en daarmee de restricties doorbroken. De doormiddel van crowdfunding gefinancierde catalogus en overal doorgevoerde grafische identiteit reflecteerden hun zelf geïnitieerde, professionele aanpak (zoals ook in Den Haag en Breda). We hebben naast heel goed werk (zie de twee genomineerden van deze academie) ook minder sterk werk gezien en vroegen ons af of in dat geval de professionele begeleiding strakker had kunnen zijn?

KONINKLIJKE ACADEMIE VAN BEELDENDE KUNSTEN, DEN HAAG

Zij steken met kop boven uit als degelijke school, waar het fotografische vak- en denkmanschap wordt gedoceerd en gevierd. De standaard van de afstudeerders is hoog als zij van deze academie afkomen, waaruit blijkt dat zij goed klaar worden gestoomd om in het veld te gaan werken.

GERRIT RIETVELD ACADEMIE, AMSTERDAM

De wat onverschillige houding om zich professioneel te presenteren uitte zich bij binnenkomst al in een cryptische bewegwijzering. Gelukkig was het aantal afstudeerders overzichtelijk, maar werden we behalve door Tim Cullmann's positie niet verrast, hoe vrij en conceptueel de opleiding ook poogt te zijn.

WILLEM DE KOONING ACADEMIE, ROTTERDAM

Door de jaren heen kun je wel stellen dat er een stijgende lijn in de kwaliteit van de afstudeerwerken terug te zien is, waarbij steeds meer werken het medium fotografie ondervragen en de studenten beeldende vakkundigheid geleerd krijgen. Maar dit sluit helaas niet uit, dat er ook technisch zwakke en over-geësthetiseerde werken tussen hingen. Met *Pentaprism* vormden de studenten een collectief met een wat onduidelijke plattegrond, maar dat ligt aan de opstelling van het gebouw. Jammer was dat veel werken pas later werden aangezet ofwel uitstonden terwijl de juryleden op officiële bezoektijden langskwamen.

AKV | ST.JOOST, BREDA

Opvallend was dit jaar dat veel in de ruimte werd gebouwd en deze actief als onderdeel van de fotografische installaties werd benut. Met een winkel en catalogus hebben de afstudeerders een centrale punt weten te creëren die hun hechte samenwerking reflecteert. Helaas lijken de leerlingen inhoudelijk en vakkundig slecht uitgedaagd te worden door school, waardoor de standaard van dit bachelorniveau vrij laag is en de lef/urgentie in de werken meestal mist. Het lijken invuloefeningen, waar de didactiek erachter doorschemert. Daarentegen wordt het romantisch idee van het kunstenaarschap hier gevierd.

EN DE WINNAAR IS...

ELINE BENJAMINSEN

Als een volledig af imponerend museaal werk presenteert zich *Where the money is made* van Eline Benjaminsen. Ontzettend professioneel heeft zij een prangend, boeiend en niet grijpbaar onderwerp weten te vangen in haar werk. De film met een excellente soundscape steekt daarbij met kop en schouders bovenuit. De kijker wordt er letterlijk ingezogen, hoe groter de projectie is hoe sterker dit effect wordt gecreëerd. Haar voice-over schept een nabijheid door de persoonlijke klank, waardoor de abstractie van het onderwerp verdwijnt in een begrijpelijkheid voor iedereen zoals ook ons juryleden, die van dit onderwerp eigenlijk niks snapp(t)en. Keer op keer kun je de film bekijken zonder verveeld te raken doordat er genoeg informatie en lagen in schuil gaan.

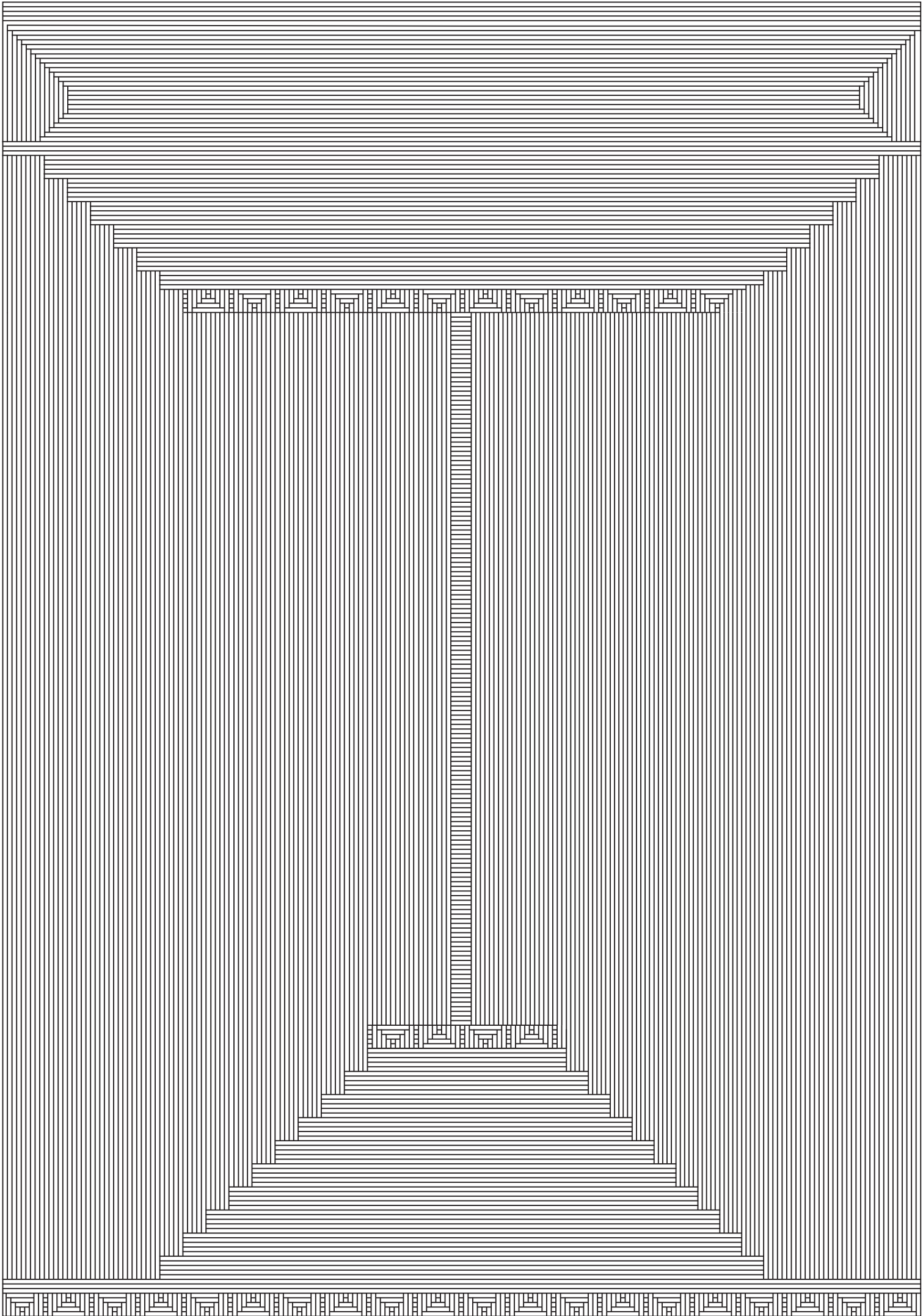
Met de foto's bewijst Eline een degelijke goede kunde in het fotografisch 'framen' van plekken die naar het high frequency trading verwijzen. De begeleidende publicatie is een compacte (theoretische en persoonlijke) inbedding van het onderwerp, door de bijdragen van gevraagde gastauteurs en de soms aandoenlijke schetstekeningen van bankiers en traders om het principe van het HFT visueel uit te leggen, naast de goede neutrale foto's van Eline.

Heel knap hoe Eline dit super moeilijke onderwerp toch tastbaar heeft gemaakt. We kijken ernaar uit nog meer van haar te leren (en te zien!) over de abstracte (machts-) mechanismen die hun onzichtbare stempel op onze tijd drukken en te vaak ondoorgrondelijk blijven.

Caroline von Courten (voorzitter)

Merel Bem

Jaap Scheeren

STIJNDIEN STIJNDIEN
STIJNDIEN STIJNDIEN

WINNAARS
WINNAARS
WINNAARS

- 2017 **ELINE BENJAMINSEN**, Den Haag
- 2016 **KIMMO VIRTANEN**, Den Haag
KATERYNA SNIZHKO, Amsterdam
- 2015 **ESTHER HOVERS**, Den Haag
- 2014 **OLYA OLEINIC**, Den Haag
- 2013 **JAYA PELUPESSY**, Utrecht
- 2012 **OLA LANKO**, Amsterdam
- 2011 **RAOUL DE LANGE**, Den Haag
- 2010 **HRAIR SARKISSIAN**, Amsterdam
- 2009 **JORIS JANSEN**, Den Haag
- 2008 **MAGDALENA PILKO**, Den Haag
WILLEM POPELIER, Den Haag
- 2007 **BREGJE VAN DEN BERG**, Den Haag
MARK VINCENT HOUSTON, Amsterdam
- 2006 **CHRISTIAN VAN DER KOOY**, Den Haag
HANNAH HORSCH, Enschede
THIJS KOELINK, Utrecht
- 2005 **WYTSKE VAN KEULEN**, Breda
LINDA MARIA BIRBECK, Utrecht
- 2004 **YVONNE LACET**, Utrecht
ELZA JO VAN REENEN, Den Haag
- 2003 **MARCEL BORSTEN**, Utrecht
JAAP SCHEEREN, Breda
- 2002 **PETRA STAVAST**, Breda
HOLGER NIEHAUS, Enschede
- 2001 **MYNE SOE-PEDERSEN**, Amsterdam
JUDITH VAN IJKEN, Utrecht
- 2000 **KIM KRIJNEN**, Breda
HANNEKE FRANSSSEN, Breda
- 1999 **THOMAS SCHLIJPER**, Utrecht
- 1998 **ANDREA STULTIENS**, Utrecht

